

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2007

SANKT JOHANNES KYRKA

S:t Johannes socken
Norrköpings kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

SANKT JOHANNES KYRKA, NORRKÖPING

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift.
Delrapport juli 2007.

Innehåll

INLEDNING	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport.....	4
SANKT JOHANNES KYRKA, NORRKÖPING.....	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK	5
Staden/Socknen.....	5
Kyrkomiljön	6
Kyrkogården.....	6
Kyrkobyggnaden	6
<i>Exteriör beskrivning</i>	7
<i>Interiör beskrivning</i>	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING	11
<i>Kyrkogården</i>	11
<i>Kyrkobyggnaden</i>	11
HÄNDELSELISTA	12
BEFINTLIGA SKYDDSFORMER	15
KÄLLOR	15
Övriga inventeringar.....	15
Kartor	16

INLEDNING

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko-/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår

från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet

SANKT JOHANNES KYRKA, NORRKÖPING

Sankt Johannes kyrka 1, S:t Johannes socken, Norrköpings kommun, Lösings härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings stift

Sankt Johannes kyrka uppfördes som en ny församlingskyrka några kilometer söder om den medeltida kyrkplatsen i centrala Norrköping. Den äldre kyrkan ombyggdes till profan verksamhet och invigdes som Hörsal 1913. Den nya kyrkan stod färdig 1906 efter ritningar av stadsarkitekt Karl Flodin. Den fick en för tiden typisk utformning i nygotik med naturstensfasader. Kyrkan har en korsformad plan, ett smalare femsidigt kor i väster och torn i öster. Långhus och korsarmar täcks av sadeltak och koret av ett valmat sadeltak. Taken är täckta med skifferplattor och tornspiran är klädd med kopparplåt. Huvudingången är via tornet i öster, men ingångar finns även till korsarmarna. De spetsbågiga fönsteröppningarna är försedda med färgade glas i blyspröjs. Korfönstren har sedan 1968-1970 glasmålningar av konstnären Bo Beskow. Interiören har till viss del bevarat sin ursprungliga prägel med ett högt panelat trävalv.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Utsnitt ur ekonomiska kartans blad nr 086 94 Norrköping samt 086 84 Vilbergen. Kartorna är utgivna 1981. Sedan kartorna gjordes har en ringled, Söderleden, byggts och går förbi precis utanför kyrkogårdens södra sida.

Staden/Socken

Norrköping är en medeltida stadsbildning och erhöll stadsprivilegier år 1350. Den var vid denna tid främst en fiske- och kvarnby, där många av Östergötlands stormannasläkter och kyrkliga institutioner hade ekonomiska intressen. Under slutet av 1500-talet och början av 1600-talet utvecklades Norrköping till en av landets största industristäder. Under 1600-talets första hälft utvecklades främst vapensmidet under brukspatron Louis de Geers ledning och därefter beviljades privilegier för bl a vantmakeri, klädesfaktori och segelduksväverier. En ny stadsplan utlades efter rutnätmönster enligt tidens renässansideal. Under det sena 1800-talet etablerades en rad industrier företrädesvis med textil inriktning. Det finns fyra kyrkor i Norrköping; S:t Olai, S:t Johannes, Hedvigs kyrka, som invigdes 1673 och som fram till 1862 sörjde för stadens tyskspråkiga befolkning samt Matteus kyrka, vars församling bildades 1885 för att tillmötesgå behovet i de norra stadsdelarna.

Under medeltiden fanns det två kyrkor inom Norrköpings stadsområde, S:t Johannes tillhörande landsförsamlingen och S:t Olai som stadsförsamlingens kyrka. S:t Johannes eller Johannis socken gränsade i norr till Norrköpings stads ägor. Socknens södra delar består till stor del av slätt med några bergiga delar. Huvudnäringen har tidigare varit åkerbruk med fiske som binäring. Bland socknens större gårdar återfinns bl a Händelö, Lindö och Ljura. Stora delar av socknen är numera inkorporerade i Norrköpings stadsområde.

Kyrkomiljön

Kyrkan är belägen i korsningen av Söderleden och Hagebygatan med tornets huvudingång vänd mot Hagebygatan, f d Söderköpingsvägen. När kyrkan uppfördes 1906 bestod området av åkrar och ett egnahemsområde. Idag omges kyrkan och kyrkogården av hyreshusbebyggelse och trafikleder. Kyrkstallarna låg kvar vid kyrkan fram till 1949. Sydväst om kyrkan ligger ett äldre putsat hus som varit församlingshem. Öster om kyrkan, på andra sidan gatan, har ett nytt församlingshem i rött tegel uppförts på 1950-talet. En ny kyrksal i församlingshemmet invigdes 1964.

Kyrkogården

Kyrkogården omgärdas delvis av ett gjutjärnsstaket och delvis av häckar med huvudingången förlagd mot vägen i öster. Ingången utgörs av ett påkostat grindparti med dubbla gråmålade smidesgrindar med dekorativt mönster och grindstolpar av huggen granit.

S:t Johannes församlings äldsta begravningsplats var belägen vid den gamla kyrkan, nuvarande Hörsalen. Den ersattes av ny kyrkogård, som invigdes 1813, i stadens södra delar. När den nya kyrkan med omgivande kyrkogård invigdes 1906 benämndes de S:t Johannes gamla kyrkogård respektive S:t Johannes nya kyrkogård. År 1947 bytte S:t Johannes gamla kyrkogård namn till Södra kyrkogården.

En fullständig beskrivning och historik av kyrkogården redovisas i separat rapport från utförd kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Den äldsta kyrkan uppfördes troligen under äldre medeltid. Den ersattes med en ny kyrka 1788-1789, som uppfördes av byggmästaren Fehmer och eventuellt byggmästare Abraham Pousette efter ritningar av arkitekt Jacob Wulff vid Överintendentsämbetet. Kyrkan brann 1822, men återuppbyggdes omgående. Vid sekelskiftet 1900 ansåg landsförsamlingen att kyrkan låg på en mindre välbelägen plats och föreslog att en ny kyrka skulle uppföras i södra

delen av staden. Norrköpings stad inköpte kyrkan 1902 och 1906 togs den ur bruk i samband med att nya Sankt Johannes kyrka invigdes. Tanken var att riva kyrkobyggnaden, men rivningsförslaget stötte på motstånd och istället ombyggdes den till Norrköpings Hörsal efter ritningar av arkitekten Carl Bergsten och återöppnades för sin nya funktion 1913.

Den nya kyrkan uppfördes några kilometer söder om den gamla kyrkplatsen. Kyrkan uppfördes 1904-1906 efter ritningar av arkitekt Karl Flodin. Flodin (1857-1930) var stadsarkitekt i Norrköping mellan åren 1886 och 1928. Under denna långa period ritade han en rad offentliga byggnader i den expanderande industristaden. Han har även ritat Katrineholms kyrka och tornet till Valdemarsviks kyrka. Byggnadskommittén, som hade bildats 1902, gjorde flera resor för att titta på kyrkorna i bl a Vadstena, Orlanda, Skänninge, Appuna, Norra Solberga, Katrineholm och Örebro. Flodin fick därefter i uppdrag att ta fram ritningar till en ny kyrka med kyrkan i Norra Solberga i Jönköpings län som förebild. Den nya kyrkan fick en för tiden typisk utformning i en blandning av nygotik, nationalromantik och jugend, som var de rådande arkitekturstilarna runt sekelskiftet 1900. Arkitekterna vid sekelskiftet hade även en förkärlek att använda naturmaterial i byggnaderna, vilket är tydligt i kyrkans fasaders beklädnad av granitnubb. Kyrkorummet försågs med ett panelat trätunnvalv med spetsbågigt snitt och tydligt markerade valvribbor. Inredningen utfördes, karakteristiskt för tiden, i ek med inspiration från gotiken. Väggar och tak fick dekorativa målningar i jugendstil i form av växtornamentik och änglaffigurer. Dessa målades av dekorationsmålaren C R Forsslund från Sköldinge. Forsslund har även utfört de interiöra målningarna i Skärkinds kyrka 1906-1907.

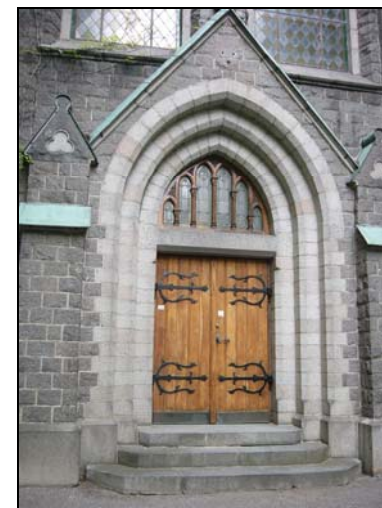
I flera av de kyrkor som uppfördes omkring 1900 med samma konstruktion som i Sankt Johannes kyrka uppstod snart fuktskador i väggarna. Vid den renovering som utfördes 1927 under ledning av arkitekt Erik Fant var man tvungen att hugga ner den invändiga putsen och därmed förstördes en del av de invändiga målningarna. Samtidigt murades även korfönstren igen och en altartavla från den gamla kyrkan placerades i koret. Fuktk problemen i murarna fortsatte dock och en rad utredningar gjordes. Stadsarkitekten i Norrköping Kurt von Schmalensee föreslog 1964 att graniten i yttermurarna skulle bytas ut mot beständigare material eller att innerväggarna skulle kläs med ett skikt halvstens kalksandtegel.

Kyrkans nuvarande utseende härrör i stort sett från den omfattande renovering som utfördes 1969-1970 under ledning av arkitekt Kurt von Schmalensee. Väggarna försågs med ny stänkputs. Den södra korsarmen, som tidigare varit försedd med bänkar och varit öppen mot kyrkorummet byggdes in och inreddes till bl a sakristia och väntrum. Kyrkorummets färgsättning anpassades till de målningar från 1906 som framtogs på taklisten. Korfönstren, som sattes igen 1927, togs åter upp och smyckades med glasmålningar utförda av konstnären Bo Beskow. Kyrkan fick samtidigt en ny orgel byggd av Grönlunds Orgelbyggeri. Under senare år har den norra korsarmens användning förändrats från gravkapell till församlingsverksamhet.

Exteriör beskrivning

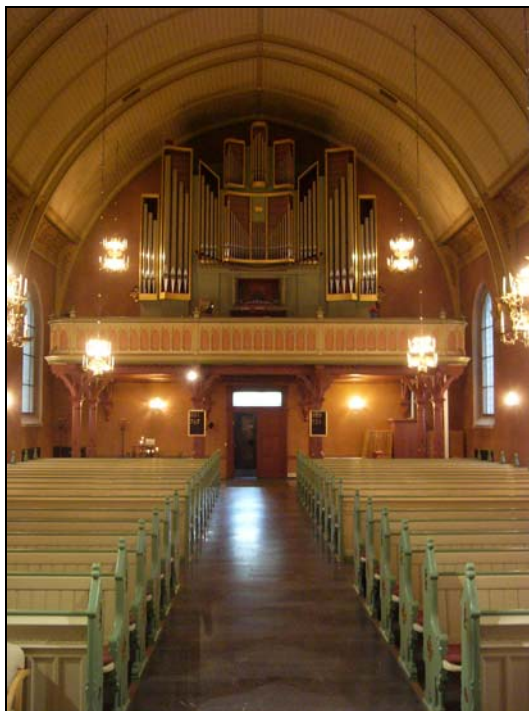
Kyrkan är orienterad med koret i sydväst. I den fortsatta texten beskrivs kyrkan med koret i väster för att underlätta beskrivningen. Kyrkan har en korsformad plan med ett polygonalt korutsprång i väster och torn i öster. Kyrkan är uppförd av tegel med fasadbeklädnad av granitnubbstenar med åsfogar med rytmiskt placerade strävpelare och sockel av skråkantad granit. Långhuset och korsarmarna har sadeltak, koret har ett valmat sadeltak. Samtliga är täckta med skifferplattor. Spiran, de avtrappade mursträvorna och de spetsbågiga gavelkrönta

portalerna är täckta av kopparplåt. Fönsteröppningarna är spetsbågiga med blyinfattade fönsterbågar med färgat glas i diagonalrutigt mönster. I korsarmarnas gavelrösten finns rosettfönster. Korets tre västligaste fönsteröppningar är något förminskade och sedan 1970 försedda med glasmålningar av Bo Beskow. De återstående två fönsteröppningarna är igensatta inifrån, men har bevarat sina ursprungliga målade glasfönster i exteriören. Tornets ljudöppningar är försedda med kopparinklädda ventilationsgaller. Spiran har urtavlor.

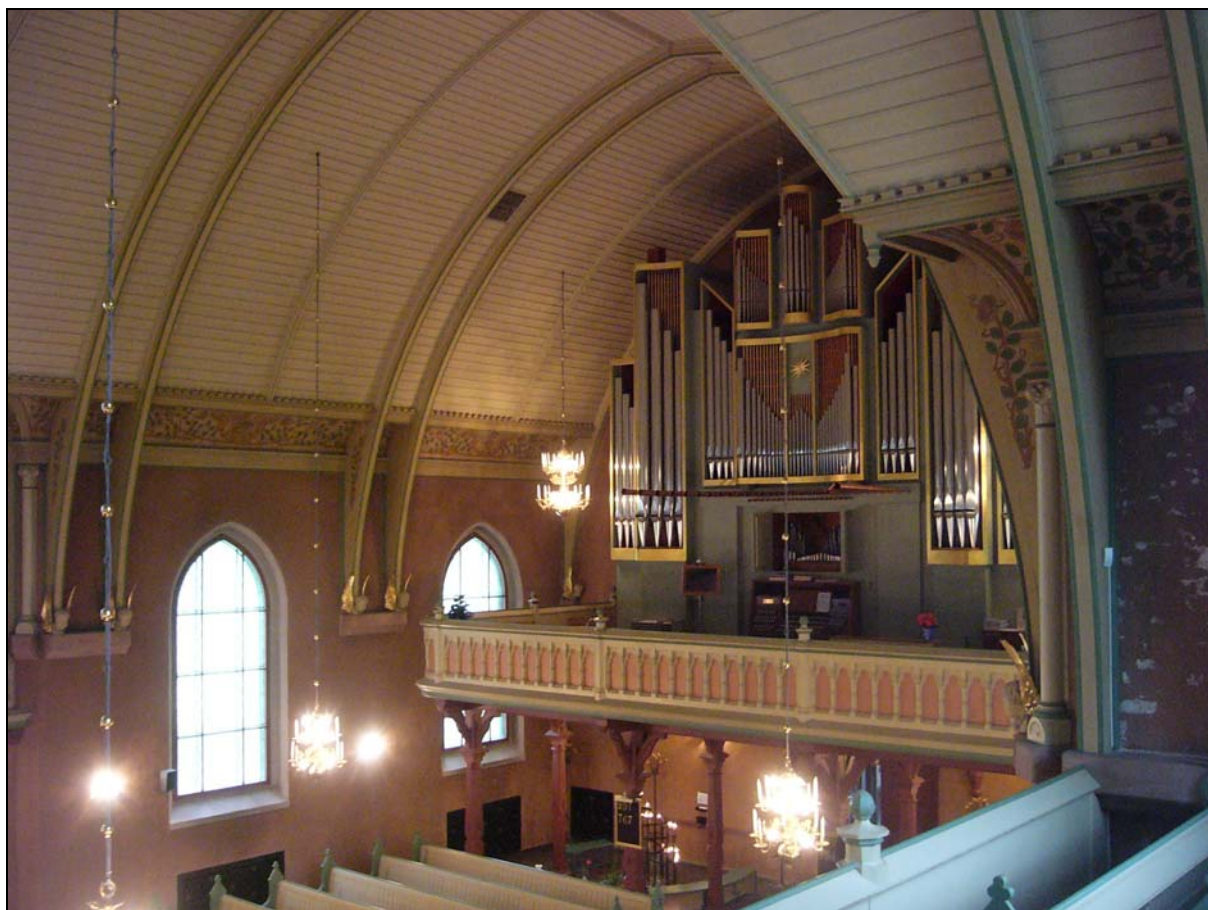
Huvudingången är via tornet i öster, men ingångar finns även på norra korsarmens östra sida och södra korsarmens södra sida. Omfattningarna är flersprångiga och huggna i granit. Portarna är av furu och ek med nationalromantiskt smide och ovanljusfönster med färgat glas i blyinfattningar. Den ursprungliga ingången på norra korsarmens norra sida igensattes i samband med ombyggnaden 1955-1956 och ersattes med ett fönster. Ett nytt dörrparti togs upp på den östra sidan med återanvändning av delar av den äldre porten. Till porten finns sedan 2003 en rullstolsramp av granit. Mellan den norra korsarmen och koret finns en nedgång till kistförvaringen under den norra korsarmen. På korets nordvästra sida finns även en nedgång till källaren under koret, som mellan åren 1956 och 1970 fungerade som sakristia. På tornets norra sida finns ett runt trapptorn.

Interiör beskrivning

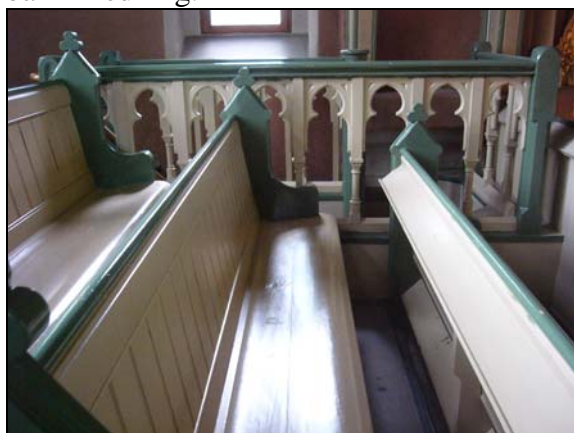

Långhusets golv består sedan 1982 av kalkstensplattor. Väggarna är stänkpudsade i en rosaröd ton. Framför radiatorerna finns dekorativa galler med förgyllda blomornament, som sannolikt tillhör originalinredningen. Taket består av ett panelat trätunnvalv med spetsbågigt snitt med beigemålad panel. De dekorativa takstolarna bärs upp av skulpterade änglahuvuden med förgyllda vingar. Taklisten har ett dekormåleri i form av blomsterslingor och änglafigurer, som togs fram eller rekonstruerades i samband med renoveringen 1969-1970. I söder och norr finns ingångar till korsarmarna. Den södra korsarmen var öppen fram till renoveringen 1969-1970 och då flyttades pardörrarna, som suttit på den norra sidan, till den södra korsarmen. En enkeldörr som ledde från kyrkorummet till den norra läktaren sattes igen 1993 och dörren flyttades centralt på väggen till den norra korsarmen. Dörrbladen består av en ramkonstruktion i nygotik med skulpterade överstycken. Dörrarna är målade i en röd ton. I öster finns en pardörr med likartad utformning, men med överljusfönster med färgat glas i jugendstil i blyspröjs. Innanfönster av ek tillkom 1927. Bänkinredningen är sedan 1993 indelad i fyra kvarter och golvet under bänkkvarteren består av en mörkgrå linoleummatta. Det norra bänkkvarteret var före 1993 helt. Bänkarna, som tillhör originalinredningen, är öppna och är sedan 1969-1970 målade i beige och grönt med förgyllda ornament på gavlarna. Predikstolen är sedan 1969-1970 placerad på södra sidan med uppgång från koret. Den tillhör originalinredningen och är tillverkad av ek med tillhörande ljudtak. På korgens sidor finns förgyllda skulpterade reliefer av evangelisterna. Dopfunten är tillverkad 1953 av kolmårdsmarmor efter ritningar av arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping.

Orgelläktaren i öster bärs upp av kraftiga pelare med konsoler, målade i samma röda ton som innerdörrarna. Läktaren är fristående och ansluter inte mot ytterväggarna i söder och norr. Barriären är utformad i nygotik och är sedan renoveringen 1969-1970 målade i beige och röda nyanser. Orgelläktaren nås via trappornet på tornets norra sida med ingång från vapenhuset. Läktarens golv är sedan 1969-1970 täckt med en grå plastmatta medpräglat mönster. Eventuellt utvidgades läktaren vid renoveringen. Orgeln är tillverkad 1970-1972 av Grönlunds Orgelbyggeri i Gammelstad.

Södra korsarmen är sedan ombyggnaden 1969-1970 försedd med en mellanvägg mot kyrkorummet. Utrymmet disponeras till väntrum, sakristia, handikapptolett, förstuga eller vindfång mot söder med trappa upp till läktaren. Väntrumets golv är lagt med kalkstensplattor och taket består av vita plåtkassetter. Sakristian är avdelad mot väster med golv täckt av en linoleummatta, tak av furupanel och skåpinredning av furu. Trappan till läktaren är sedan ombyggnaden 1969-1970 förlagd till förstugans sydöstra hörn. Trappan liksom sidoläktarens golv täcks av samma typ av plastmatta som finns på orgelläktaren. Läktaren har behållit gradängar och bänkinredning. Bänkarna är målade i likhet med övrig bänkinredning.

Den norra korsarmen disponeras sedan 2000 till "Bönstuga", d v s fikarum och församlingsverksamhet. Golvet är lagt med grå kvadratiska kalkstensplattor. Väggarna är putsade och målade i ljusst gult och rosarött. Taket består av ett vitputsat tunnvalv. Mot öster

finns en mellanvägg av vitgul träpanel med dörr till läktaren och till ett vindfång eller förstuga. Trappan utgörs av originalspiraltrappan av trä med genombrutet trappräcke i nygotik. Läktaren har samma typ av plastmatta som övriga läktare. Gradänger och bänkar är bevarade.

Korets golv är beläget fyra steg högre än långhusets golv. Det är sedan renoveringen 1969-1970 lagt med kalkstensplattor. På södra sidan finns sedan 2005 en handikappsram av granit. Väggarna har en genomfärgad beige stänkputs. Taket har en enkel stjärnvalvskonstruktion med genomfärgad beige stänkputs och rödaktiga ribbor. Korets tre fönsteröppningar är försedda med glasmålningar framställande Maria, Kristus och Johannes. Den norra är signerad; *Bo Beskow 1968-1970. N.P. Ringström AB Stockholm*. Altaret tillkom samtidigt och är tillverkat av gotländsk marmor efter ritningar av arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping.

Vapenhuset är beläget i tornets bottenvåning med golv av kalkstensplattor. Väggarna är putsade och vitmålade. Taket består av ett flackt kryssvalv. I öster finns sedan 1969-1970 ett vindfång av glas i kopparlister. På vapenhusets norra sida finns en dörr till det utvändiga trappornet. Dörrbladet har samma utformning i nygotik som långhusets innerdörrar. Över dörren finns en inskription; UNDER KONUNG OSKAR IIS 34E REGERINGSÅR, ÅR 1906, BLEF DENNA KYRKA FÄRDIGBYGGD.

Tornet nås via ett utbyggt trapporn på vapenhusets norra sida med ingång från vapenhuset. Tornets första våning är sedan 1969-1970 ombyggt till körövningsrum med golvet täckt av en linoleummatta, stänkputsade väggar och tak av vita plåtkassetter. I väster finns två grå släta standarddörrar till orgelläktaren. Nästa våning är oinredd med ett obehandlat trägolv, putsade väggar och träbjälklagstak. I öster finns en plåtlucka till långhusvinden. Däröver finns klockvåningen. Kyrkan har tre klockor, två större gjutna 1906 och en mindre från 1970. Alla är gjutna hos Bergholtz klockgjuteri i Sigtuna.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kyrkan och kyrkogården med dess samtida kyrkogårdsgrindar representerar de kyrkor som uppfördes omkring sekelskiftet 1900 i städernas snabbt växande församlingar. I Norrköping uppfördes två nya utkantskyrkor vid den här tiden för att fylla behovet av gudstjänstlokaler för den expanderade industristaden.

Kyrkogården

Kyrkogårdsgrindarna och staketet är samkomponerade med kyrkobyggnaden och bidrar till en samstämd och tidstypisk helhet.

En fullständig kulturhistorisk bedömning av kyrkogården redovisas i separat rapport efter avslutad kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan är uppförd i nygotik 1904-1906 och utgör ett gott exempel på tidens medeltidsromantiska arkitekturuppfattning. Kyrkans exteriör är i stort sett bevarad sedan uppförandet med bl a skiffertak, bevarade originalfönster med färgat och mönstrat glas i blyspröjs och portar med tidstypiska smidesdetaljer. Interiören präglas fortfarande till en viss del av den ursprungliga karaktären med spetsbågiga valv med dekormålade taklist, skulpterade änglahuvuden, bevarade innerdörrar, bänkinredning, predikstol och läktare. Färgsättningen

och till viss del inredningen har dock modifierats vid flera olika renoveringar under 1900-talet. Kyrkan är även intressant ur ett regionalt perspektiv då den är ritad av den dåvarande stadsarkitekten i Norrköping Karl Flodin. Bo Beskows målade glasfönster utgör ett intressant modernt inslag av hög konstnärlig kvalitet i kyrkorummet.

Sammanfattning

- Sankt Johannes kyrka utgör ett välbevarat exempel på en kyrkobyggnad från åren efter sekelskiftet 1900 i tidens populära arkitekturstilar och tillhör en av länets få kyrkor som uppförts som församlingskyrka vid den här tiden. Kyrkans naturstensfasader är uppförda med lokalt bruten granit. Den samtida kyrkogårdsporten bidrar till en samstämd och tidstypisk helhet. Såväl kyrkan som kyrkogårdsporten är uppförda av granit från trakten, vilket har ett stort lokalt värde.
- Samtliga byggnadsdelar och inredning, som t ex fönster med färgat glas, originaldörrar med rika smidesbeslag, läktaren, bänkinredningen och predikstolen m m som utgör original från byggnadstiden har stora arkitekturhistoriska värden.
- Bo Beskows målade glasfönster utgör ett intressant modernt inslag av hög konstnärlig kvalitet i kyrkorummet.

HÄNDELSLISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- 1848 Specifika inventarier – altartavla för den gamla kyrkan, ”Kristi Dop”, signerad Carl Wilhelm Nordgren, återuppsattes i den nya kyrkan 1927, nedtogs 1970, placerades i församlingshemmet 1975. (ÖLM)

- 1904-1906 Nybyggnad - Kyrkan i sin helhet** med korsformig plan, femsidigt kor i väster och torn i öster. Fasader av natursten, granit från stenbrott i Vilbergen. Sakristia och bisättningsrum i norra korsarmen. Golv i långhuset av kalkstensplattor i litet format. Korgolvet lades med marmorplattor i svart och vitt mönster. Trägolv i bänkkvarteren. Stadsarkitekt Karl Flodin, Norrköping. Byggmästare F A Hjort. (BR, ÖLM, NT 2002-03-26)
- 1906 Fast inredning – altare, predikstol mm. Arkitekt Karl Flodin, tillverkades av Tranås Snickerifabrik. (GL)
- 1906 Arkitekturbunden utsmyckning – dekormåleri på väggar och längs taklisten utförd av C R Forsslund, Sködinge. (GL)
- 1906 Fast inredning – orgel byggd av E A Setterqvist & Son. (ÖLM)
- 1906 Specifika inventarier – klockor gjutna hos Bergholtzs klockgjuteri, Sigtuna. (GL)
- 1906 Invigning 28 oktober av biskop Carl Vilhelm Charleville. (ÖLM)
- 1920-1929 Utredningar om väggarnas fuktskador. (GL)
- 1927 Ändring – ombyggnad, exteriör, strävpelare, portar etc. täcktes av kopparplåt. (KvS)
- 1927 Ändring – ombyggnad, interiör, den invändiga putsen höggs ned p.g.a. fuktskador och ersattes av en tunn slamning. Korfönstren sattes igen invändigt, altartavlan från 1848 från den gamla kyrkan ersatte den ursprungliga altaruppsatsen. Innanfönster. Ommålning av interiören, bla målades innertaket i mörkare färger. Arkitekt Erik Fant, Stockholm. (BR, GL)
- 1927 Ändring – arkitekturbunden utsmyckning. Bården med blommor och figurer under taket övermålades, framtogs 1969-1970. (GL, ÖC 1970-06-02)
- 1927 Teknisk installation – värmeledning, elektriskt ljus och klockringning. (ÖD 1956-10-27)
- 1950 Teknisk installation – elektriskt tornur. (GKAK)
- 1952 Specifika inventarier – nummertavlor, tillverkade av Libraria, Stockholm. (NT 1952-03-03)
- 1953 Specifika inventarier – dopfont av kolmårdsmarmor. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. Nya marmorbruket AB. (ÖD 1956-10-27)
- 1955-1956 Ändring – ombyggnad, sakristian flyttades från norra korsarmen till källarvåningen under koret med ingång utifrån på korets nordvästra sida samt en invändig trappa bakom altaret. Den norra korsarmen ombyggdes till gravkapell eller jordfästningsrum. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping och arkitekt SAR Sten Wennerström. (ÖLM, ÖD 1959-02-20)
- 1956 Teknisk installation – fjärrvärme. (ÖD 1956-10-27)
- 1960 Teknisk installation – vatten- och avloppsanläggning. (GKAK)
- 1960 Ändring – ombyggnad, exteriör, tornspiran reparerades, ny kopparplåt lades. (ÖLM)

- 1968-1970 Arkitekturbunden utsmyckning – de 1927 igensatta korfönstren togs upp och tre glasmålningar tillkom i korfönstren som framställer Kristus, Maria och Johannes. Konstnär Bo Beskow. (GL)
- 1969-1970 Ändring – ombyggnad, interiör, sakristian flyttades från källarvåningen till södra korsarmen, som igenbyggdes med en vägg mot kyrkorummet. Den ursprungliga öppna trappan till sidoläktaren togs bort och ersattes av en trappa i sydöstra hörnet. Nytt vindfång av glas i kopparlister i vapenhuset. Toalett installerades under trappan till orgelläktaren och tornet. Orgelläktaren utvidgades och eventuellt flyttades pelarna från den södra sidoläktaren. Klinkerplattorna i koret ersattes med kalkstensgolv. Nytt altare av gotländsk marmor, ny altarring/knäfall. Predikstolen flyttades från norra sidan till den södra sidan och rengjordes från mörk fernissa. Korfönstren på södra och norra sidan igensattes invändigt. Väggarna omputsades, ommålning av interiören, äldre dekormåleri framtogs. Tornkammaren ombyggdes till körövningsrum. Arkitekt Kurt von Schmalensee, Norrköping. Målaremästare Bengt Nyqvist. (ÖLM)
- 1969-1970 Teknisk installation – värmeslingor i vapenhusets golv. (ÖLM)
- 1970-1972 Fast inredning - ny orgel byggd av Grönlunds Orgelbyggeri, Gammelstad, förslag att återuppsätta den gamla orgelfasaden i tornkammaren (Körövningsrummet), renoverad 2005. (ÖLM)
- 1970 Teknisk installation – uppsättning av hinderljus på tornspiran. (ÖLM)
- 1970 Specifika inventarier – en mindre klocka göts av Bergholtz klockgjuteri, Sigtuna. (GL)
- 1982 Ändring - ombyggnad, interiör, mittgång, sidogångar och partiet nedanför kortrappan lades med kalkstensplattor lika de befintliga i kor och vapenhus. (ÖLM)
- 1990 Teknisk installation – automatisering av tornur/ringverk. (GKAK)
- 1992 Ändring, förslag att åtgärda korrosionsskador på korfönstrens glasmålningar genom en fungerande luftcirkulation. Winfried Beier. (ÖLM) Oklart vad som utförts.
- 1993 Ändring – ombyggnad, interiör, den södra korsarmen, som inrymde sakristia och väntrum ombyggdes och väntrummet:s södra del med ett äldre WC avdelades för handikapp-WC och städutrymme. Dörren från kyrkorummet till den norra sidoläktaren igensattes och en ny dörr till trappan togs upp från korsarmens östra sida. Dörren flyttades centralt på korsarmen och bänkar togs bort och en korsgång skapades i likhet med korsgången på södra sidan. Nytt kalkstensgolv i gången. Eventuellt omputsning av innerväggarna med stänkputs. VBB arkitekter, Norrköping. (ÖLM)
- 1993 Ändring – teknisk installation – utbyte av elsystem. (GKAK)
- 1997 Teknisk installation – styr- och reglerutrustning installerades. (GKAK)
- 1998 Renovering – teknisk installation – elanläggningen renoverades. (GKAK)
- 2002 Ändring – ombyggnad, interiör, gravkapellet i norra korsarmen ombyggdes till församlingsrum, västra fönsteröppningarnas färgade glasrutor i blyspröjs

ersattes av vanliga rutor. Köksinredning, sänkt isolerande tak. GKAK arkitekter, Norrköping. (GKAK)

- 2003 Ändring – ombyggnad, exteriör, ny handikappsanpassad ramp tillkom vid norra korsarmens östra ingång. Arkitektgruppen GKAK, Norrköping. (GKAK)
- 2005 Ändring – ombyggnad, interiör, ny handikappsanpassad ramp av kalksten till koret på långhusets södra sida. Arkitektgruppen GKAK, Norrköping. (GKAK)
- 2005 Renovering – fast inredning, orgelverket renoverades av Karl Nelson orgelbyggeri, Lidköping. (GL)
- 2007 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

GKAK – Uppgifter av Arkitektgruppen GKAK, Norrköping.

GL - Lindqvist, Gunnar, Sankt Johannes kyrka i Norrköping. Linköpings stifts kyrkor, 2006.

KvS – Kurt von Schmalensee, Vid S:t Johannes kyrkas återöppnande den 6 juni 1970. I ÖLM.

NT – Norrköpings Tidningar

SvK - Manuskript till Kyrkobyggnader 1760-1860, del 5, Östergötland. Sveriges Kyrkor.
Riksantikvarieämbetet.

ÖD – Östergötlands Dagsblad

ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

BEFINTLIGA SKYDDSFORMER

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap.

KÄLLOR

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Riksantikvarieämbetet

Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

Lindqvist, Gunnar, Sankt Johannes kyrka i Norrköping. Linköpings stifts kyrkor, 2006.

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, A-L,
Norrköping 1877.

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén.

Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria.

Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands länsmuseums arkiv

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands länsmuseum.

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Kartor

Häradsökonomisk karta 1868-1877, Styrstad

Ökonomisk karta, 1947 och 1981, blad 8G 8e Vilbergen

Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i juli 2007. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Linköpings stift och Länsstyrelsen i Östergötland.